

CO SYMBOLIZUJE DRZEWO W RÓŻNYCH KULTURACH?

potęga

bezpieczeństwo

harmonia

władza

bogactwo

siła

pojednanie

życie

energia

witalność

niewinność

1. Za pomocą jakich zmysłów przemawia do nas Jan Kochanowski?
Dopasuj fragmenty fraszki do 5 zmysłów człowieka.

JAN KOCHANOWSKI „NA LIPE”

Wrażenia
dotykowe

Gościu, siadź pod mym liściem, a odpoczni sobie!

Nie dójdzie cię tu słońce, przyrzekam ja tobie,
Choć się nawysszej wzbije, a proste promienie
Ściągną pod swoje drzewa rozstrzelane cienie.

Wrażenia
wzrokowe

Wrażenia
słuchowe

Tu zawsze chłodne wiatry z pola zawiewają,

Tu słowicy, tu szpacy wdzięcznie narzekają.

Z mego wonnego kwiatu pracowite pszczoły

Biorą miód, który potem szlachci pańskie stoły.

Wrażenia
smakowe

Wrażenia
węchowe

A ja swym cichym szeptem sprawić umiem snadnie,

Że człowiekowi łącno słodki sen przypadnie.

Jabłek wprawdzie nie rodzę, lecz mię pan tak kładzie

Jako szczep najpłodniejszy w hesperyskim sadzie.

2. Jakie korzyści zapewnia przedstawiona w utworze lipa? Połącz korzyści z cytatami

Pod jej
gałęziami
można
odpocząć

Daje
natchnienie

Daje cień
w letnie
dni

JAN KOCHANOWSKI „NA LIPE”

Gościu, siadź pod moim liściem, a odpocznij sobie!

Nie dojdzie cię tu słońce, przyrzekam ja tobie,

Choć się nawyśzej wzbije, a proste promienie
Ściągną pod swoje drzewa rozstrzelane cienie.

Tu zawsze chłodne wiatry z pola zawiewają,

Tu słowicy, tu szpacy wdzięcznie narzekają.

Z mego wonnego kwiatu pracowite pszczoły

Biorą miód, który potem szlachci pańskie stoły.

A ja swym cichym szeptem sprawić umiem snadnie,

Że człowiekowi łatwo słodki sen przypadnie.

Jabłek wprowadzić nie rodzę, lecz mię pan tak kładzie

Jako szczep najpłodniejszy w hesperyskim sadzie.

Dzięki niej
można
posłuchać
śpiewu
ptaków

Z jej
kwiatów
pszczoły
zbierają
nektar

Relaksuje

Daje
chłód

3. Bohaterem lirycznym utworu Jana Kochanowskiego *Na lipę* jest:

- a. gość
- b. lipa
- c. poeta
- d. Pszczoły

zawracająca się do ..... i zachęcająca, aby schronił się pod ..... przed promieniami słońca.

4. Wskaż tezę uzasadnioną w wierszu:

- a. Człowiek zasypia pod lipą
- b. Lipa jest najpłodniejszym drzewem
- c. Człowiek odpoczywa na łonie natury
- d. Warto słuchać śpiewu ptaków

5. Wybierz gatunek, który reprezentuje utwór Jana Kochanowskiego, i wskaż uzasadnienie wyboru spośród podanych. Zaznacz literę A albo B oraz numer 1, 2 albo 3,4. Utwór Jana Kochanowskiego jest:

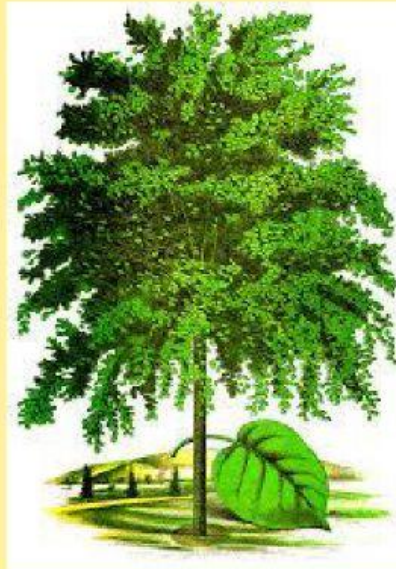
A. FRASZKA	PONIEWAŻ	1. zawiera morał
		2. jest utworem refleksyjno-filozoficznym
B. BAJKA		3. bohaterami są zwierzęta
		4. Jest krótka

6. Oceń prawdziwość podanych zdań. Wybierz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, lub F – jeśli jest fałszywe

Osobą mówiącą w utworze jest Jan Kochanowski	P	F
Utwór rozpoczyna się apostrofą	P	F
W utworze występują rymy krzyżowe	P	F

7. Jak zachowuje się lipa?

KUSI	ZACHĘCA	ARGUMENTUJE	NARZEKA	ZAPRASZA
MALUJE	TŁUMACZY	PRZEKONUJE	ŚPIEWA	ŚPI

Wynika z tego, że lipa ma cechy ..... Taki zabieg nazywamy ..... (personifikacja).

uosobienie

wykrzyknienie

epitet

porównanie

apostrofa

wyliczenie

anafora

archaizm

"lecz mię pan tak kładzie/Jako szczep napłodniejszy

"Tu zawsze .../ Tu słowicy ..."

"proste promienie"

"zawsze"

"Tu słowicy, tu szpacy"

"Gościu, siądź pod mym liściem"

lipa mówi

"a odpoczni sobie!"

Co to **oko**
widziało?

Co to **ucho**
słyszało?

- O, cóż jest piękniejszego niż wysokie drzewa,
- W brązie zachodu kute wieczornym promieniem,
- Nad wodą, co się pawich barw blaskiem rozlewa,
  - Pogłębiona odbitych konarów sklepieniem.
- Zapach wody, zielony w cieniu, złoty w słońcu,
- W bezwietrzu sennym ledwo miesza się, kołysze,
- Gdy z łąk koniki polne w sierpniowym gorącu
- Tysiącem srebrnych nożyc szybko strzygą ciszę.
- Z wolna wszystko umilkła, zapada w krąg głusza
- I zmierzch ciemnością smukłe korony odziewa,
- Z których widmami rośnie wyzwolona dusza...
- O, cóż jest piękniejszego niż wysokie drzewa!

Co czuł
ten **nos**?

Synestezja - środek stylistyczny, polegający na przypisywaniu
jakemuś zmysłowi wrażeń odbieranych innym zmysłem.

Leopold Staff *Wysokie drzewa*

Obraz siódmy: Z koron drzew
rośnie „widmami” wyzwolona
dusza (drzew?, człowieka?).

Obraz piąty: koniki polne
tysiącem srebrnych nożyc
strzygą ciszę.

Obraz trzeci: konary odbijające
się w wodzie dają wrażenie
jeszcze większej głębi,
„pogłębiają” wodę.

Obraz pierwszy: drzewa kute
promieniem zachodu, jakby
tworzone przez promienie
słoneczne.

Obraz drugi: woda, odbijająca
różnobarwne blaski.

Obraz szósty: zmierzch odziewa
korony drzew ciemnością
(ubiera je w ciemność).

Obraz czwarty: różne zapachy wody,
oddane rozmaitymi barwami, lekko się
mieszają (lekko, bo jest bezwietrznie).

O, cóż jest piękniejszego niż wysokie drzewa,
W brązie zachodu kute wieczornym promieniem,
Nad wodą, co się pawich barw blaskiem rozlewa,
Pogłębiona odbitych konarów sklepieniem.
Zapach wody, zielony w cieniu, złoty w słońcu,
W bezwietrzku sennym ledwo miesza się, kołysze,
Gdy z łąk koniki polne w sierpniowym gorącu
Tysiącem srebrnych nożyc szybko strzygą ciszę.
Z wolna wszystko umilkła, zapada w krąg głusza
I zmierzch ciemnością smukłe korony odziewa,
Z których widmami rośnie wyzwolona dusza...
O, cóż jest piękniejszego niż wysokie drzewa!

Za pomocą jakich środków stylistycznych budowane są obrazy poetyckie?

- synestezja * epitety * neologizmy * metafory
- * personifikacja * onomatopeja

wysokie drzewa

Koniki polne w sierpniowym gorącu
Tysiącem srebrnych nożyc strzygą ciszę

Zapach wody, zielony w cieniu, złoty w słońcu

W bezwietrzu sennym

„Tysiącem srebrnych nożyc szybko strzygą ciszę”

„I zmierzch ciemnością smukłe korony odziewa”

Zaznacz, które dokończenia zdania w odniesieniu do fragmentu utworu są prawdziwe:

*O, cóż jest piękniejszego niż wysokie drzewa,
W brązie zachodu kute wieczornym promieniem,
Nad wodą, co się pawich piór blaskiem rozlewa,
Pogłębiona odbitych konarów sklepieniem*

Liczne metafory znajdujące się we fragmencie wiersza

- A** zaskakują czytelnika i przykuwają jego uwagę dzięki stworzeniu niezwyklej skojarzeń.
- B** dynamizują tekst i nadają mu ekspresję.
- C** uplastyczniają obraz.
- D** podkreślają niezwykłość opisywanego zjawiska.